

Finnish Summaries

Kalle Virtapohja:

Urho Kekkonen – hiihtävä presidentti

Urho Kekkonen (1900–1986) valittiin Suomen presidentiksi vuonna 1956. Hän oli presidenttinä neljännesvuosisadan, vuoteen 1981. Kekkonen tunnettiin nuoruudessaan korkeushyppääjänä ja urheilujohtajana. Presidenttinä hän jäi historiaan lujana vallankäyttäjänä ja erityisesti ulkopolitiikan taitajana. Vuoden 1975 ETY-konferenssi oli hänen presidenttikautensa huipennus, kun maailman vaikutusvaltaisimmat valtionpäämiehet olivat hänen vieraina Helsingissä. Poliitiikan johtamisen ohessa hän onnistui säilyttämään myös kansanomaisuutensa ja nuorekkuutensa. Kekkonen opittiin tuntemaan hiihtävänä, kalastavana ja metsästävänä presidenttinä.

Kekkonen piti hiihtämällä yllä omaa kuntoaan, mutta myös rakensi hiihtämällä yhteiskunnallisia suhteitaan. Kekkonen loi ja ylläpiti hiihtämällä ja muulla liikunnallisella aktiivisuudellaan mielikuvaa itsestään väsymättömänä ja nuorekkaana valtionpäämiehenä. Hän myös käytti hiihtämistä, metsästystä ja kalastusta ulkopolitiikan pehmeinä työkaluina.

Susan Barton:

Lumi, urheilu ja tyyli – urheilumuodin ensimmäinen vuosisata

Tässä artikkelissa tarkastelen talviurheilumuotia sen ensimmäisen vuosisadan ajalta. Kun talviurheilusta innostuneet alkoivat vieraila lumen peittämällä vuorilla, he loivat oman muotinsa. Aluksi he eivät pitäneet yllään mitään erikoisvaatetusta, vaan se oli käytännöllistä, kotikutoisen lämmönpitävää ja mukavaa. Ajan valokuvista nähdään miesten pitäneen yllään samoja Norfolk-pikkutakkeja, alushousuja ja pukuja kuin he pitivät kotonaan metsästäessään, kalastaessaan, pyöräillessään, golfatessaan ja muissa vapaa-ajan toiminnoissa. Naiset pitivät kelkkaillessaan ja hiihtaessään samoja hameita, puseroita ja takkeja kuin he pitivät kävellessään, golfatessaan ja pyöräillessään.

Kun talviurheilu levisi laajemmalle yleisölle, 1910-luvulle tultaessa brittiläiset Burberry ja Aquascutum tuottivat sitä varten erikoisasuja ja tekivät niistä korkealaatuisia merkkituotteita. Talviurheiluasuja voitiin ostaa Harrods'ltä ja Dickens & Jones'ltä, molemmat liikkeitä, jotka möivät kerskakulutustuotteita varakkaille, Alpeille suuntaaville asiakkaille.

Tekstiiliteollisuuden tekniikan parannusten myötä myös asusteet laskettelua ja hiihtoa varten paranivat. Niistä tuli kevyempiä, lämpimämpiä, vedenpitäviä ja mukavampia, varsinkin naisille, kun housut

korvasivat hameet. Käytännöllisyys alkoi korvautua tyylikkyydellä, mistä tuli yhtä tärkeää kuin itse urheilusta.

1920-luvulla talviurheilu alkoi vetää puoleensa keskiluokkaa ja talviolympialaisten alettua myös urheiluun vakavammin suhtautuvia kilpailijoita. Koska osallistuminen talviurheiluun oli kallista, siihen alettiin liittää loistokas elämäntyyli. Vaatetus ei ollut pelkkä tyyliseikka. vaan osoitus yhteiskunnan eliittiin kuulumisesta. Housuissa liikkuva, huulipunalla kaunistettu, juuri äänioikeuden saanut, nuori naisihittäjä oli aikakauden uusi ilmestys. Kuitenkin hänen itsenäisyytensä oli usein vain illuusio ja väliaikainen ilmiö, sillä Alppien hiihtokeskuksilla oli maine paikoina, missä varakkaat saattoivat löytää sopivan aviokumppanin.

Esimerkiksi polymeerien tutkimuksen edistyessä niiden tuottamia innovaatioita sovellettiin tekstiiliteollisuudessa ja siirrettiin talviurheiluusujen valmistukseen. Talviurheilun tullessa turistimassojen huviksi, 1980-luvun mittaan laskettelussa ja muussa talviurheilussa tarvittavaa kallista vaatetusta alettiin pitää päällä myös kotona, koska siihen laitettu rahasumma oli aivan liian suuri käytettäväksi vain parin viikon hiihtolomalla.

Anssi Halmesvirta:

Urheilujen urheilu: Hiihto kansallisena yleislääkkeenä Suomessa 1900-luvun alussa

Tarkastelen keskeisiin aikalaisauctoreihin – *Suomen Urheilulehti* ja siihen kirjoittaneet talviurheilun asiantuntijat – nojaten, mitä toissa vuosisadan vaihteessa Suomessa hiihdosta ajateltiin. Aikana, jolloin suomalaisia koottiin suurin joukoin kansanrakennuksen (*nation-building*) nimissä erilaiseen yhdistystoimintaan, seuroihin ja kansanliikkeisiin, urheilu ylipäänsä oli eräs keskeisistä, niin kuin aikalaiset asian käsittivät, kansalaiskunnan kohottajista. Lääketieteelliset tutkimukset olivat osoittaneet, että Suomessa, niin kuin moniaalla muuallakin Euroopassa, pelottavan suuri osa väestöstä näytti olevan ’rodullisesti’ taantumassa eli fyysisesti degeneroitumassa. Evoluution luonnollisena vastavoimana sen pelättiin johtavan tulevien sukupolvien kumuloituvan heikentymiseen verrattuna aiempiin, talonpoikaisen raadannan karaisemiin esi-isiin. Kun Suomea näytti samanaikaisesti uhkaavan venäläistäminen (helmikuun 1899 manifesti), urheilupiireissä heräsi syvä huoli kansankunnan häviöstä.

Yleislääkkeeksi suomalaisten ’rodulliseen’ rappioon ja fyysiseksi puolustuskeinoksi venäläistämistä vastaan alettiin propagoida murtomaahiihtoa, sillä löydettiin näyttöä – oli myös suuri annos uskoa – sen paremmuudesta toisiin, kevyempiin urheilulajeihin tai voimisteluun verrattuna. *Suomen Urheilulehti* ja siihen kirjoittaneet

urheilun asiantuntijat ja lääkärit asettuivat kirjoituksissaan varsin jyrkästi, hälyttävällä äänellä, tukemaan nimenomaan hiihdon edistämistä kaikissa kansalaispiireissä. Sen kehoa voimistavia ja henkistä tarmoa parantavia ominaisuuksia korostettiin ja toivottiin hiihdon saavan suuret väkijoukot liikkeelle – mikä sitten toteutuikin säännöllisesti järjestetyissä hiihtokilpailuissa ja juhlallisuuksissa. Hiihdosta piti tulla jokaisen kansalaisen päivittäinen velvollisuus ja tapa. Kysymys ei ollut erilaisten alempien sosiaaliryhmien epäkohtien korjaamisesta, vaan koko kansan fyysisen suorituskyvyn ja 'elinvoiman' parantamisesta, jotta tulevat sukupolvet kestäisivät niin sisäiset kuin ulkoiset uhat, ja kenties johdattaisivat autonomisen Suomen itsenäisyyteen.

Isak Lidström:

”Luonnolliset” hiihtäjät vastaan ”kultivoituneet” hiihtäjät: Etniset stereotypiat ruotsalaisessa murtomaahiihdossa 1800- luvun lopulta 1930-luvulle

Kun murtomaahiihto uudenaikaisena urheilumuotona syntyi Ruotsissa 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa, siihen liittyi kaksi rinnakkaista identiteettiä: hiihto ruotsalaisena ja saamelaisena urheilumuotona. Tässä artikkelissa käsitellään kahden etnisen stereotypian, ”ruotsalaisuuden” ja ”saamelaisuuden” vastakohtia, jotka ilmenivät verrattaessa niiden yksilöiden

urheilullisia kykyjä, jotka kuuluivat Ruotsin hiihtoeliittiin. Tutkimusaineistona on lehdistö ja hiihtoa käsittelevä kirjallisuus.

Andreas Brugger

Laskettelu yhdistävänä elementtinä Ranskan miehitysvyöhykkeellä toisen maailmansodan jälkeen: Tapauksena Montafonin laakso Länsi-Itävallassa

Montafonin laakso sijaitsee Vorarlbergissa Itävallan läntisimmässä maakunnassa. Toisen maailmasodan jälkeen toukokuusta 1945 marraskuuhun 1953 se kuului Ranskan miehitysvyöhykkeeseen. Tässä artikkelissa tarkastelen laskettelu- ja hiihtourheilun kehittymistä Montafonin laaksossa näiden kahdeksan miehitysvuoden aikana.

Ennen kuin tarkempi fokus siirretään miehitysaikaan, tarkastelussa on ranskalaisen ja Montafonin laakson asukkaiden välinen suhde pitkällä aikavälillä. Selvitän keskeiset taloudelliset tekijät, jotka olivat pakottaneet Montafonin laakson asukkaat hakeutumaan Ranskaan kausitöihin jo vuosisatojen ajan. Lisäksi erityisesti Napoleonin valtakauden ajan suhteet Montafonin ja Ranskan välillä on kuvailtu lyhyesti.

Seuraavaksi pureudun Montafonin laakson varhaiseen laskettelun ja hiihtourheilun kehittymiseen ennen ensimmäistä maailmansotaa sekä sotien välisellä ajalla, mukaan lukien kansallissosialistien valtakausi. Seuraavaksi siirryn tarkastelemaan Ranskan miehitykseen johta-

neita tapahtumia toukokuussa 1945 sekä miehitysjän kehityskaarta, jota tutkin laskettelun ja hiihtourheilun kautta.

Pian toisen maailmansodan päättymisen jälkeen Tschaggunsin talviurheiluseura aloitti toimintansa järjestäen Vorarlbergin aluemestaruuskilpailut tammikuussa 1946. Menestyksekkäiden kisajärjestelyjen ansiosta Itävallan hiihtoliitto myönsi Tschaggunsille ja Schrunsille Itävallan alppi- ja pohjoismaisten hiihtolajien mestaruuskilpailut vuonna 1947. Yhdistetyn kilpailuita varten alueelle rakennettiin sekä uusi hyppymäki että uusi tuolihissi.

Ilman Ranskan miehitysviranomaisten hyväksyntää eivät kisajärjestelyt olisi olleet mahdollisia. Miehitysaikana myös alueen muihin kyliin rakennettiin lukuisia uusia hiihtohissejä. Lisäksi alueelle perustettiin Ski Club Montafon, joka toimi paikallisena talviurheilun kattojärjestönä, vastuullaan talviurheilujen ja alueen lasketteluseurojen pyörittäminen sekä kansallisten ja kansainvälisten kisajärjestelyjen hoitaminen, kuten 1950-luvun alun ”kahden rinteen kisat”.

Kun tämä kehitys on kuvattu, siirryn käsittelemään paikallisten ja ranskalaisten sotilaiden välisiä ”laskettelukontakteja”. Eräässä tunnetussa tapauksessa itävaltalainen poika pelasti loukkaantuneen ranskalaisen laskettelijan ja toisessa tapauksessa itävaltalaisia laskettelijoita kutsuttiin vierailemaan ranskalaisessa hiihtokeskuksessa. Nämä kontaktit auttoivat parantamaan miehittyneiden ja miehittäjien välisiä suhteita sekä kansainvälistä kanssakäymistä. Näin ollen ei ollut ihme, että lukuisat ranskalais-sotilaat päättivät jäädä Montafoniin miehityskauden päätyttyä.

Kokonaisuudessaan voimme tehdä johtopäätöksen, että laskettelu yhteisesti jaettuna intohimona auttoi parantamaan Montafo-

nin paikallisten ja niin ranskalaishallinnon kuin sotilaiden välisiä suhteita. Koska tämä tutkielma keskittyy vain yhteen laaksoon, vertailu vastaavien tapahtumien kanssa muissa laaksoissa Tirolissa ja Vorarlbergissä olisi mielenkiintoista. Löydökset saattaisivat olla samansuuntaisia.

Antero Holmila:

“Hänet on tuomittu”. Kisat jatkuvat, mutta ilman Karl Schranzia: Sapporon Olympialaiset vuonna 1972 ja ikuinen amatöörikyisyys

Vuoden 1972 Sapporon talviolympialaisten ehkä kuohuttavin tapaus oli itävaltalaisen alppihiihtäjän Karl Schranzin sulkeminen kisoista. Koska tapaus oli viimeinen korkean profiilin diskvalifiointi, jonka perustana oli amatöörisäännön rikkominen (muuta kuuluisia tapauksia olivat muun muassa Jim Thorp ja Paavo Nurmi) ja koska pian tapahtuman jälkeen Kansainvälinen olympiakomitea (KOK) löysensi tulkintaansa, on Schranzin tapauksen katsottu olevan merkittävin muutoksen aikaan saanut tekijä.

Artikkelissa paneudun Schranzin hylkäämiseen johtaneeseen tapahtumakuun. Artikkelin keskeinen väittäjä on, että hylkäämistä ei voida kunnolla ymmärtää, ellei sitä laiteta pitkäaikaiseen KOK:n ja kansainvälisen hiihtoliiton (FIS) väliseen skismaan, jonka ytimessä oli amatöörikyisyys. Erityisesti alppihiihdon ja urheilun kaupallistuminen, joka oli nähtävissä vuosien 1964 ja 1968 olympialaisissa,

riitautti FIS:n ja KOK:n välit. Näiden järjestöjen tulkinnat amatööriyden määritelmästä olivat hyvin erilaiset. Väliaikaisista kompromisseista huolimatta, järjestöjen välinen suhde heikkeni 1960–1970 -luvun vaihteessa: Brundagen mukaan alppihiihto oli ”myrkyä” Olympia-aatteelle, ja se tulisi poistaa Olympiaperheestä. FIS:n ja alppipiirien mukaan alppilajit voisivat jättäytyä syrjään, sillä KOK eli kuplassa, eikä tunnustanut huippu-urheilun realiteetteja. KOK:n katsottiin olevan tekopyhä vainotessaan alppihiihtäjiä, kun se samaan aikaan ummisti silmänsä itäblokinmaiden käytännöltä, jossa valtio sponsoroit huippu-urheilijoita: kommunistinen ammattilaisuus oli hyväksyttyä, kun kapitalistinen ammattilaisuus oli tuomittua.

Saporossa kiehumispisteen saavuttanutta KOK-FIS suhdetta tarkastellaan lähinnä lasketteluaiheisen median sekä johtavien yleisten sanomalehtien näkökulmasta. Lähdeaineiston keskiössä on erityisesti yhdysvaltalaiset, suomalaiset ja brittiläiset lehdet. Saksankielinen aineisto on primäärilähteenä rajattu pois, koska Schranzin tapausta käsittelevä tutkimuskirjallisuus pohjautuu valtaosin saksankieliseen aineistoon. Artikkelin tavoitteena on tuoda lisävalaistusta KOK:sta ja amatöörikysymyksestä vallinneisiin käsityksiin, ja tässä suhteessa Schranzin tapaus toimii ikkunana, jonka kautta aihetta tutkitaan. Artikkelin johtopäätös on, että Schranzin tapaus vaikutti amatöörisääntöjen tulkinnan uudelleenarviointiin, koska se alleviivasi laajan yleisön näkemyksen KOK:sta aikansa eläneenä ja tehtävänsä täyttäneenä järjestönä. Mutta tapaus yksin ei riitä selittämään KOK:n höllentynyttä näkökantaa. Schranzin tapauksen jälkeen KOK:ssa tapahtui suuria sisäisiä muutok-

sia, kun ensin Brundage, ”amatööriyden apostoli” astui syrjään järjestön johdosta ja vuonna 1975 toinen amatöörikysymyksen lipunkantaja, Hugh Weir kuoli. Brundagen manttelin perijä Lordi Killanin oli FIS:n suuntaan huomattavasti edeltäjänsä yhteistyöhaluisempi. Vielä merkittävämpää oli, että Schranzin tapaus osoitti laajemman yhteiskunnallisen muutoksen, joka heijastui myös urheiluun. Television lisääntynyt rooli urheilumedian ja sen tarjoamat taloudelliset mahdollisuudet olivat KOK:n tulevaisuuden elinehto. KOK ei voinut enää ylläpitää kaksinaismoralismia, josta sitä syytettiin. Se ei voinut syyttää urheilijoita kaupallistumisesta, kun se itse myös oli tulossa lisääntyvässä määrin riippuvaiseksi urheilun ja kaupallistumisen välisestä suhteesta. Näin ollen Schranzin tapauksella oli suurta symboliarvoa, mutta itsessään se ei ollut riittävä saamaan amatöörikysymyksen muutosta aikaan.

*Ville Kallinen, Kaisu Mononen,
Minna Blomqvist, March Lochbaum
& Niilo Konttinen:*

Motoriset taidot ja tavoiteorientaatio suomalaisten 10-vuotiaiden hiihtoa harrastavien lasten keskuudessa

Suomen vaihtuvat vuodenaajat tarjoavat hienon mahdollisuuden harrastaa erilaisia urheilulajeja, jotka eivät ole mahdollisia kaikissa muissa maissa. Yksi näistä urhei-

lulajeista on hiihto, jolla on pitkät perinteet liikunta- ja urheilukulttuurissamme. Hiihto on vakiinnuttanut asemansa suosittuna harrastemuotona suomalaisten lasten ja nuorten arjessa. Kansallisen liikuntatutkimuksen (2010) mukaan 200 000 suomalaista lasta ja nuorta harrastavat hiihtoa.

Monipuoliset liikuntataidot mahdollistavat osallistumisen erilaisiin harrastuksiin. Vahvat motoriset taidot ovat tutkimusten mukaan positiivisesti yhteydessä muun muassa fyysiseen aktiivisuuteen. Aikaisemmat tutkimukset ovat myös osoittaneet, että lasten huonot motoriset taidot ovat yhteydessä alhaiseen koettuun pätevyteen fyysisessä kyvykkyydessä. Alhainen koettu pätevyys voi johtaa motivaation heikentymiseen, joka taas voi heijastua fyysisen aktiivisuuden ja urheilun harrastamisen vähenemiseen. Jatkotutkimusta tarvitaan motorisista taidoista ja niihin vaikuttavista tekijöistä, jotta voidaan paremmin edistää lasten ja nuorten elinikäistä liikunnan harrastamista.

Tavoiteorientaatioteoria tarjoaa yhden viitekehyksen tutkia lasten ja nuorten urheiluharrastamista. Tavoiteorientaatioteorian mukaan suoritusmotivaation lähtökohtana on koetun pätevyden ja kykyjen osoittaminen. Teorian mukaan suoritusmotivaatio ja pätevyden tunne voidaan jakaa eri tavoiteorientaatioihin sen mukaan, miten yksilöt käsittelevät menestystä ja epäonnistumisia. Tavoiteorientaatioteoriassa keskiössä ovat tehtävä- ja kilpailuorientaatio. Tehtävä-orientoituneen yksilön pätevyden tunne syntyy henkilökohtaisten taitojen kehittymisen myötä. Kilpailuorientoitunut yksilö kokee pätevyden tunnetta kilpailullisten saavutusten kautta ja vertailemalla itseään muihin.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia motorisia taitoja, tavoiteorientaatioita ja koettua pätevyttä, ja niiden välisiä yhteyksiä 10-vuotiailla suomalaisilla lapsilla, jotka ovat harrastaneet hiihtoa joko seurassa tai omatoimisesti. Motorisia taitoja mitattiin saksalaisten 1970-luvulla kehittämällä Körperkoordinations Test für Kinder (KTK) testipatteristolla. KTK-testiin sisältyy neljä erilaista osiota, joilla mitataan muun muassa tasapainoa, kehon hallintaa ja ketteryyttä. Lisäksi välineenkäsittelytaitoa mitattiin pallon heitto- ja kiinniottotestillä. Tavoiteorientaatioita mitattiin suomenkielisellä perception of success questionnaire (POSQ) kyselyllä. Koettua pätevyttä mitattiin mukailulla suomenkielisellä perceived physical competence scale (PPCS) kyselyllä.

Tutkimukseen osallistujat olivat 10-vuotiaita suomalaisia lapsia. Tutkimukseen osallistui yhteensä 792 lasta, joista 401 oli tyttöjä ja 391 poikia. Tutkittavat rekrytoitiin koulujen kautta kahdeksalta paikkakunnalta ympäri Suomea. Aineisto kerättiin syksyllä 2015 ja keväällä 2016. Tutkimuksen aineisto analysoitiin SPSS tilasto-ohjelman avulla. Sukupuolten välisiä eroja motoristen taitojen ja tavoiteorientaatioiden suhteen tarkasteltiin t-testillä. Tavoiteorientaation ja koetun pätevyden yhteyttä motorisiin taitoihin tutkittiin MANOVA-testillä ja Tukeyn HSD posthoc-testillä. Tilastollisen merkitsevyyden rajana pidettiin $p < 0,05$.

KTK-testin dynaamisessa tasapainotestissä tytöt olivat poikia parempia ($p < 0,001$). Pojat olivat tyttöjä parempia heitto- ja kiinniottotestissä ($p < 0,001$). Sukupuolten välillä löytyi myös eroja tavoiteorientaatioiden suhteen, sillä pojat olivat kilpailuorientoituneempia kuin tytöt ($p <$

0,001). Paremmin motorisissa taitotesteissä pärjänneet lapset olivat kilpailuorientoituneempia ja tehtäväorientoituneempia kuin huonommin pärjänneet lapset ($p < 0,01$). Lisäksi koettu pätevyys oli suurempi paremmin taitotesteissä pärjänneillä lapsilla ($p < 0,001$).

Motorisissa taitotesteissä tytöt pärjäisivät poikia paremmin tasapainotestissä, kun taas pojat pärjäisivät paremmin heitto-kiinniottotesteissä. Tulos on linjassa aikaisempien tutkimusten kanssa. Tulokset voivat johtua siitä, että tyttöjen harrastukset usein keskittyvät enemmän tasapainoa vaativiin lajeihin, kun taas pojilla pallopelien harrastaminen korostuu, mikä kehittää välineenkäsittelytaitoja. Tyttöjen ja poikien välinen ero kilpailuorientaatioissa on johdonmukainen aikaisempien tutkimustulosten kanssa. Tulosta voi selittää se, että pojat mahdollisesti altistuvat suomalaisessa kulttuurissa enemmän kilpailulle pienestä pitäen, mikä muovaa heidän tavoiteorientaationsa suuntautumista.

Kilpailuorientaatio, tehtäväorientaatio ja koettu pätevyys olivat korkeampia lapsilla, jotka pärjäisivät motorisissa taitotesteissä paremmin. Tulos on johdonmukainen aikaisempien tutkimusten kanssa. Motorinen taitavuus on osoitettu olevan yhteydessä muun muassa koettuun pätevyteen. Motorinen taitavuus ja laaja motivaatiopohja tarjoavat hyvät lähtökohdat lapsen elinikäiselle urheiluharrastamiselle, joka tuo mukanaan muun muassa terveydellisiä hyötyjä.

*Janne Vilkuma, Jussi-Pekka Taavitsainen
& Timo Kuokkanen:*

Muinaisuuksia Etelä-Pohjanmaan Järviseudun museosta tai Museolöytöjä: Yksi mahdollinen tapa lisätä tietämystämme suksien kehityksestä

Suomesta on löydetty yli 200 muinaisuuksia, jotka ovat päätyneet Suomen kansallismuseon, maakuntamuseon tai jonkin muun noin 300 ammatillisesti hoidetun museon kokoelmiin. Suksien löytymisen mahdollistaa jokin meille tuntematon muinainen tapa laittaa suksi suohon tai muuhun vastaavan kosteaan paikkaan, jottei sillä enää hiihdettäisi. Ammatillisesti hoidettujen museoiden lisäksi maassamme on noin 800 vapaaehtoisten hoitamaa paikallismuseota, kotiseutumuseota. Niiden kokoelmissa voi yhä olla tutkimattomia ja julkaisemattomia muinaisuuksia. Artikkelini esittelee neljä Pohjanmaan Järviseudulta tutkimukseen piiriin vuonna 2016 tullutta ja sen jälkeen radiohiilimetelmällä ajoitettua muinaisuuksia.

Borut Batagelj:

Arkistot ja hiihdon historia: Slovenian tapaus

Kun olen tarkastellut hiihdon historian viimeaikaisia tuloksia, olen usein huomannut kansainvälisen hiihdon historian

tutkimuksen nojaavan arkistotutkimukseen aivan riittämättömästi. Syypäitä tähän ovat molemmat osapuolet, arkistot ja tutkijat.

Arkistot ympäri maailmaa yrittävät tulla avoimemmiksi ja helpommin lähestyttäviksi. Tarjoten parhaat resurssit aineistojen vastaanottamiseksi, tiedon käsittelylle, varastoinnille, arkistoyksiköiden kuvaukselle ja tiedon lähteille pääsyyllä, ne ovat hyvä perusta urheiluhistorian tutkimukselle.

Slovenian tapauksessa pääeste tutkimukselle kuitenkin on, että arkistot, jotka säilyttävät hiihdon historian materiaaleja, eivät ole luoneet kunnan yhteyksiä dokumentteja ja muita lähteitä luoviin alan organisaatioihin ja tutkijoihin. On olemassa myös lainsäädännön ja muita muodollisia rajoituksia, sillä arkistomateriaalien keruuta säätelevä laki kuuluu siviililakiin. Sloveniasa urheiluseurat eivät ole veloitettuja luovuttamaan aineistojaan arkistoille. Samoin yksityishenkilöt eivät mielellään luovuta arkistoihin sellaisia aineistoja, joissa he ovat itse jotenkin henkilökohtaisesti edustettuina, kun sitä vastoin heidän seuraajansa tekevät juuri päinvastoin. He ovat usein välinpitämättömiä, eivätkä tunnista sitä, että aineistojen jatkuvaa huolenpitoa pitää lain nojalla kunnioittaa. Niinpä saattaa käydä niin, että vain innostuneiden ihmisten toiminnan tai sattumien ansiosta hiihto-organisaatioiden aineistoja päätyy arkistoihin, vaikka niillä olisi valmiudet niitä säilyttää ja antaa yleisön käyttöön.

On myös huomattava, että vaikka arkistotutkimus tekisi hiihdon historian tutkimuksesta tieteellisempää, hiihdon historian tutkimukseen nimenomaan arkistolähteistä ei ole erityistä kiinnostusta, jos kohta poikkeuksiakin on. Usein juuri arkistotutkimus avaa piilossa olevia perspektiivejä mennei-

syyteen ja asettaa tutkimuksen laajempaan yhteyteen. Eiväthän lehdistö, aikakauslehdet ja aiempi tutkimus juuri tuo uutta tietoa, vaan antavat vain lähtökohdan uudelle tutkimukselle.

Tutkijan pitäisi käyttää mahdollisimman laajaa lähdeaineistoa, ja primääristä arkistojä, jotta 'vanhentunutta' tietoa voisi metodisestikin haastaa. Arkistotutkimuksella voidaan välttää myös anakronismin vaaroja, kun aineistoille esitetään uusia kysymyksiä, joilla todentaa niiden luotettavuus ja pohtia, missä yhteyksissä ne tulivat päivän valoon. Siltä pohjalta voi syntyä kokonaan uusia tulkintoja. Niin vältettäisiin myös hiihdon historiassa stereotyyppien toistaminen ja siirtäminen, uusien mytologioiden luominen ja kansallisten tai alueellisten hiihtoideologioiden palvonta.

Joumi Lavikainen:

Laiskanvirat, stipendit ja pooli-rahatsuomalaisen hiihdon ammattimaistuminen 1960–1990

Hiihto oli vielä 1960-luvun Suomessa amatööriurheilua, jossa huippu-urheilijankin toimeentulon perusta oli siviilityön palkka. Kansainvälisen Hiihtoliiton amatöörisäännöt kielsivät kilpailuista maksettavat palkkiot ja asettivat rajoja tavarapalkintojen arvolle ja kulukorvauksille. Vaikka määräyksiä ei aina noudatettu, yleisurheiluun verrattavia ruskeita kirjekuoria ei ollut tarjolla. 1990-lukuun mennessä hiihto oli muuttunut kaupallisuuden sävyttämäksi urheilumuodoksi, jonka hui-

put olivat avoimesti ammattilaisia. Nykytutkimus ei ole selvittänyt, miltä muutos näyttäytyi kilpahiihtäjien näkökulmasta ja miten he vaikuttivat siihen omalta osaltaan.

Tässä artikkelissa tarkastelen suomalaisen kilpahiihdon ammattilaistumista hiihtäjille kehitettyjen taloudellisten tukijärjestelmien kautta. Tutkimus on osa väitöstutkimustani suomalaisen kilpaurheilun ammattilaistumisesta vuosina 1960–1990. Tutkimuskysymyksiäni ovat: mistä hiihtäjän tulonlähteet uran aikana koostuivat, ja millaisen taloudellisen perustan ammattimaisuuteen pyrkivä urheilija saattoi niistä tutkimusajanjaksoilla rakentaa? Miten amatöörisäännöt ja liittojen amatööripolitiikka rajoittivat tätä? Lähestyn ammattilaistumista myös sukupuolen kautta. Miten tukijärjestelmät erosivat miesten ja naisten välillä? Määrittelen amatööriyden ja ammattilaisuuden monitahoisiksi käsitteiksi, joilla on taloudellinen, ajallinen, psykologinen ja juridinen aspekti. Käytän lähdeaineistona Hiihtoliiton arkistomateriaalia, urheilulehdistöä ja henkilöhistoriallista aineistoa. Suurin osa asiakirjamateriaalista liittyy vuonna 1974 perustettuun Suomen Hiihtopooliin ja Olympiakomitean 1970-luvulla kehittämään stipendijärjestelmään.

Tutkimuksessani ajoitan hiihtourheilun ammattilaistumisen murroskauden 1970-luvun puoliväliin. Amatöörisääntöjen lievennykset mahdollistivat urheilijoille jaetut stipendit ja vuonna 1974 käynnistynyt poolijärjestelmä, hiihtäjien ja suksiteollisuuden väliset yhteistyösopimukset. Suomen Hiihtoliitto perusti Hiihtopoolin pohjoismaisten esimerkkien pohjalta hallitukseen paremmin suksitehtaiden kilpailua hiihtäjistä ja parantaak-

seen taloudellista tilannettaan. Hiihtäjien kannalta poolijärjestelmä tarjosi vuosittaista rahallista tukea ja ehtymättömän varustetuen lähteen. Vastineeksi hiihtäjien tuli osallistua suksitehtaan hyväksi tehtyyn PR-työhön ja tuotekehitykseen, joista näin tuli osa suomalaisen hiihtäjän työnsuoraa. Halutuimman hiihtäjän, Juha Miedon, kohdalla tukirahat nousivat kymmeneen tuhansiin markkoihin vuodessa, mutta myös muut hiihtomaajoukkueeseen kuuluneet mies- ja naishiihtäjät saivat merkittäviä summia.

Sääntöjen mukaan tukirahojen olisi tullut kulkea Hiihtoliiton kautta, mutta poolin ensimmäisinä vuosina ainakin osa rahoista maksettiin vanhaan tapaan pimeästi. Poolijärjestelmän laajentua 1970-luvun alussa sen piiriin sisällytettiin kaikki Hiihtoliiton 16 valmennusryhmää. Vain huiput saivat henkilökohtaista rahallista tukea, mutta kaikki valmennusryhmiin kuuluvat hiihtäjät hyötyivät poolista pidempien leirien ja varustetuen muodossa. Poolin uudistumisen myötä Hiihtoliitto otti tukirahojen tilittämisen hiihtäjille omalle vastuulleen pöydänalusrahajen eliminoimiseksi.

Toisen merkittävän tulonlähteen hiihtäjille tarjosi 1970-luvun alussa kehitetty Olympiakomitean stipendijärjestelmä. A-, B- ja C-ryhmien olympiavalmennettaviin nimetyt hiihtäjät saivat vuosittaisen henkilökohtaisen määrärahan, jota oli mahdollista käyttää matka- ja leirikuluihin, ravintoon ja menetetyt työajan korvauksiin. Alkuun 10 000 markkaan vuodessa ylittäneet suurimmat stipendit nousivat tasaisesti jokaisella olympiadiilla. Rahat maksettiin kuittien perusteella, etukäteen tehdyn kirjallisen suunnitelman perusteella. Stipendit helpottivat tavoitteellisen harjoittelun suunnittelua ja

nostivat hiihtäjien harjoitusmääriä erityisesti kilpailukauden ulkopuolella.

Parantuneesta taloudellisesta tuesta huolimatta suurimmalla osalla maajoukkuehiihtäjistä oli vielä 1980-luvun alussa joko nimellinen tai todellinen siviilityö. Työ-olosuhteet vaihtelivat huomattavasti. Juha Miedolla oli koko hiihtouransa ajan nimellinen työpaikka Kurikassa, alkuun liikunnanohjaajan apulaisena, myöhemmin ilman erityistä tittelä. Matti Pitkänen hyötyi vastaavasta järjestelystä Ikaalisissa useiden vuosien ajan. Toisaalta esimerkiksi Helena Takalo joutui koko uransa ensimmäisen puoliskon työskentelemään myyjänä. Naishiihtäjät olivat stipendijärjestelmän osalta verrattain tasa-arvoisessa asemassa miesten kanssa, mutta työ-olosuhteiden osalta näin ei ollut.

Verojen pidätys hiihtäjille maksetuista korvauksista yleistyi asteittain lainmuutosten myötä 1970-luvun lopulta alkaen. Sosiaali-, eläke- ja tapaturmaturvan osalta hiihtäjien asema ei juuri parantunut tutkimusajanjaksolla. Tähän vaikutti osaltaan se, että hiihtäjien edunvalvonta ja järjestäytyminen säilyivät epävirallisina. Hiihtäjillä oli oma edustajansa muun muassa poolijohtokunnan kokouksissa, mutta virallista hiihtäjien ammattiyhdistystä ei suunnitelmista huolimatta perustettu.

Maajoukkue-tason suomalaishiihtäjät ammattilaistui-
vat asteittain Hiihtopoolin ja Olympiakomitean kanavoiman valmennustuen avulla. Harjoitusmäärät lisääntyivät, ja harjoittelu tieteellistyi. Seurauksena hiihtäjät omaksuivat aiempaa ammattimaisemman suhtautumisen urheiluun. Amatööriyden ote huippuhiihdosta säilyi kuitenkin 1980-luvun loppuun saakka. Hiihdosta tuli legitimi ammatti vasta 1990-luvulla, kun amatörismin viimei-

setkin jäänteet olivat kadonneet ja pimeät maksukäytännöt päättyneet. Tästä eteenpäin hiihtäjillä ei enää ole tarvinnut eikä voinut olla hiihdon ulkopuolisia siviilityöpaikkoja.

E. John B. Allen

Suksilla Amerikassa: Siirtolaisten arvot ja uuden maailman tavat, n.1890–1920

”Hiihtäminen on yksi meidän ulkomaan tuontitavaroista, joka on täysin hyväksyttävää,” kertoi *Leslie's Weekly* -lehti lukijoilleen vuonna 1893. Tuolloin Skandinavia-
sta suuntautunut siirtolaisuus oli täyttänyt Yhdysvaltojen Keskilännen. Mukanaan siirtolaiset toivat *Ski-idraet* filosofian, tehden siitä osan varhaista Amerikan hiihtokulttuuria. Mutta äkkirikastumisen luvatus maan tekijät, kuten voittorahat, kaupunkien kunnia, tirkistelevät katsojat, ennätykset ja amerikkalaistuminen, alkoivat nopeasti vaikuttaa siihen, että *Ski-idraet* muuttui hiihtourheiluksi. Tämä artikkeli perustuu alkuperäisaineistolle, joka on lähinnä koottu Yhdysvaltojen keskilänne-
stä, ja sen tarkoituksena on osoittaa kuinka tämä muutosprosessi tapahtui ja kuinka se vaikutti sekä paikallisyhteisöihin että siirtolaisiin itseensä. Aikarajaus on noin 1890-luvulta 1920-luvulle.

Suvi Kuusma:

Lahti kansainvälinen hiihtokaupunki – kuinka Lahti kehittyi merkittäväksi kilpahiihdon keskuksiksi 1920-luvulta 1950-luvulle

Tutkin, kuinka Lahti kehittyi merkittäväksi hiihtourheilun kisakeskukseksi 1920-luvulta 1950-luvulle. Analysoin myös Lahti kuvaa, joka on rakentunut Salpausselän kisojen ja Lahden maailmanmestaruuskisojen kautta.

Ensimmäiset Salpausselän kisat pidettiin Lahdessa 1923 ja ne ovat vuotuinen urheilutapahtuma edelleen. Lahdesta tuli myös pohjoismaisten lajien maailmanmestaruuskisakaupunki, kun Kansainvälisen Hiihtoliiton kongressihiihdot pidettiin Lahdessa 1926. MM-kisat on järjestetty Lahdessa myös 1938, 1958, 1978, 1989, 2001 ja 2017. Salpausselän kisojen ja MM-kisojen järjestäminen ei olisi ollut mahdollista ilman kaupungin hallinnon ja paikallisten yritysten aktiivista tukea. On ollut myös lahtelaisten kunnia-asia osallistua talkoolaisena kisoihin ja toimia monin tavoin kisojen puolesta.

Salpausselän reunamuodostelman metsäinen luonto ja puhtaat pohjavedet sekä Vesijärvi ovat olleet Lahden talouskasvun vetureita. Lahti oli pieni maalaiskaupunki 1920-luvulla, mutta se on ollut myös voimakkaasti kehittyvä teollinen kasvukeskus 1900-luvulla. Lahden kaupunki otti aikanaan valtavan vastuun ja ponnisteli toteuttaakseen menestyksekkäät talvikisat.

On mielenkiintoista tutkia myös Salpausselän kisojen vaikutusta Lahteen ja sen kehittymiseen. Miten Lahti muuttui

ja kasvoi kisojen ansiosta. Ympäristöön ja talouteen kisat ovat vaikuttaneet omalla tavallaan. Kaupunkiin ja kaupunkilaisiin on kohdistunut myös kulttuurillisia ja sosiaalisia vaikutuksia. Paikalliseen identiteettiin olennaiseksi osaksi tuli urheilu ja etenkin talviurheilu. Urheilukeskus hyppyrimäkineen on yksi kaupungin maamerkeistä. Metsäinen luonto hiihtolatuineen on Lahden keuhkot ja oleellinen osa kaupungin maisemaa. Lahdesta tuli paljon tunnetumpi ja kansainvälisempi kaupunki kisojen ansiosta, kuin siitä olisi tullut ilman niitä 1920-luvulta 1950-luvulle.

Esa Mangelaja

Lumilautailun taloustiede

Suomessa lumilautailu on 1980-luvun loppulta alkaen ollut suosittu talvinen harraste, jonka historiallisessa ja yhteiskunnallisessa asemassa voidaan nähdä monia kiinnostavia kehityspiirteitä. Lumilautailun asema on muuttunut pienen hajanaisen vastakulttuurisen nuorisoryhmän liikkeestä valtavirran noteeraamaksi olympiaurheiluksi.

Lumilautailun kehitys linkittyy suomalaisten hiihtokeskusten, laskettelun ja talviurheilun historiaan. Kaiken tämän kehityksen takana ovat olleet taloudelliset voimat, jotka ovat käyttäneet hyväkseen lumilautailua omien taloudellisten päämäärien saavuttamiseen. Näitä taloudellisia toimijoita ovat esimerkiksi suomalaiset hiihtokeskukset, turismi, media kaikissa muodoissaan ja kansainvälinen urheiluväline- ja vaatetusteollisuus.

Tässä tutkimuksessa sovelletaan Churchillin ja Lewisin (1983) kehittämää

yriksen klassista elinkaari teoriaa sekä E. Rogersin innovaatioiden diffuusioteoriaa lumilautailun yhteiskunnallisen aseman analyysiin. Lumilautailu näyttäytyy tämän tarkastelun valossa inhimillisenä ja sosiaalisena toimintana, jonka kehityksen analyysin kautta voidaan havainnollistaa käyttäytymistaloustieteen uusimpia havaintoja. Ytimeltään lumilautailun elinkaari heijastaa Panofskyn (1955) visuaalisen representatation ja ikonografian perusteesejä ja siihen voidaan siten soveltaa narratiivisen analyysin menetelmiä. Erilaisten urheilulajien, kuten kaikkien kulttuurillisten ilmiöiden, taustalla vaikuttavat eri sukupolvien arvostukset ja unelmat. Urheilu eri muodoissaan muodostaa merkittävän osan yhteiskunnan “kulttuurista maisemaa”. Panofskyn kehittämän ikonografisen analyysin avulla lumilautailu paljastuu osaksi X-sukupolven narratiivia.

Ismo Björn - Hannu Itkonen - Anna-Katriina Salmikangas

Muuttuvan mäkihypyn suomalainen tyyli

Mäkihyppy voidaan nähdä ristiriitaisena ja monien paradoksien lajina. Urheilusuorituksena laji vaatii räjähtävää voimaa ja rohkeutta sekä tyyneyttä ja hermojen hallintaa. Lajissa mitataan sekä hyppyjen pituutta että arvioidaan hyppyjen esteettisyyttä. Mäkihypyssä vanha aatelimainen ryhdikkyys yhdistyy kansalliseen kilvoitteluun ja henkilökohtaiseen ruumiilliseen tyylikkyyteen. Mäkihypyn runsaan sadan vuoden mittainen historia pitää sisällään myös erinäisiä murroksia, joiden seurauksena lajin paikan-

tumisessa on toteutunut sekä alueellisia että kulttuurisia muutoksia.

Artikkelissamme tarkastelemme lyhyen lajin norjalaistaustan esittelyn jälkeen suomalaisen mäkihypyn juuria. Nostamme esiin mäkihypyn taustalla olleen mäenlaskun, jota eri yhteiskuntapiirit ryhtyivät harrastamaan eri puolilla Suomea. Tällöin myöskään mäenlaskun säännöt eivät olleet yksiselitteiset, vaan omia normituksia tehtiin alueellisesti ja paikallisesti. Mäkihypyn normittuessa suomalaiseksi kilpaurheiluksi laji on kokenut murroksia, joita myös valaisemme artikkelissamme.

Mäenlaskun muotoutuminen tarkasti normitetuksi urheilulajiksi kesti pitkään. 1800-luvun lopulla mäenlaskukisoja katsomaan tullut yleisö ei odottanut näkevänsä niinkään tyylikkäitä ja ennätyspitkiä hyppyjä, vaan pitämään hauskaa, nauramaan epäonnistuneille hypyille, omituisille ilmalennoille ja kuperkeikoille. Mäki kisat olivat siten yleistä hauskanpitoa. Toki onnistuneille ja näyttävälle suorituksille osoitettiin suosiota ja hurrattiin norjalaisten mallin mukaan.

Mäkihypyn organisaattorit näkivät lajissa mahdollisuuden houkutella uutta väkeä, etenkin nuorisoa toimintojensa piiriin. Mäkihyppy myös monipuolisti järjestöjen aktiviteetteja. Niinpä mäenlaskukilpailuja järjestivät esimerkiksi raittius-, nuoriso- ja metsästysseurat, vapaalokunnat, ammattiosastot ja työyhteisöt. Mäenlaskukilpailut olivat siinä määrin merkittäviä ja moderneja tapahtumia, että niistä myös uutisoitiin lehdistä jo 1800-luvun puolella. Mäenlaskun uutuus houkutteli myös kilpailijoita kokeilemaan taitojaan. Kisoihin saattoi ilmaantua muun muassa mökkiläispoikia, metsämiehiä ja kalastajia. Osaltaan mäki kisojen osallistumiseen houkuttelivat rahapalkinnot,

joita jaettiin samaan tapaan kuin maamme ensimmäisissä hiihtokilpailuissa.

Mäenlaskun leviäminen eri puolille Suomea toteutui varsin ripeästi. 1900-luvun alussa laji oli levinnyt useille Etelä- ja Keski-Suomen paikkakunnille. Norjalaisvaikutteista mäenlaskua harjoitettiin ainakin Helsingissä, Viipurissa ja Kotkassa. Kuopiossa sen sijaan harrastajina olivat kaupunkiin sijoitetun tarkk'ampujapataljoonan sotilaat. Myös Turussa harrastetulla mäenlaskulla oli sotilaskytkentä. Ilman norjalais- tai sotilaskytkentää mäenlaskua ryhdyttiin harrastamaan esimerkiksi Joensuussa, Savonlinnassa, Mikkelissä, Lahdessa ja Kajaanissa. Useilla paikkakunnilla oppilaitoksilla oli merkittävä asema mäenlaskun käynnistymisessä. Harrastuksen innostaessa sekä lajin organisaattoreita että nuoria kilpailijoita paikkakunnasta saattoi muodostua merkittävä mäenlaskukeskus. 1920-luvun vuosina Lahden lisäksi tällaisia paikkakuntia olivat Lappeenranta, Kouvola, Hämeenlinna, Jyväskylä ja Porvoo.

Leif Yttergren:

Norja, hiihto ja ruotsalaisviha, heijastuksia hiihdon maailmanmestaruuskilpailuista Cortina d'Ampezzossa ja sen seurauksista

Artikkelin tarkoitus on osittain korostaa ruotsalaisten osallistumista Cortinan maailman cupiin 1941 ja osittain analysoida niin sanottua Cortinan tapausta 1945/1946 ja sen seurauksia.

Urheilun ja ulkopolitiikan suhde on ruotsalaisessa urheiluhistorian tutkimuksessa ylenkatsottu teema ja tarve tutkimukselle vuodesta 1945 aina nykypäivään saakka on huomattava. Ruotsin ja Norjan unionin hajoaminen vuonna 1905 ei johtanut vain poliittiseen kitkaan maiden välillä, vaan hankaukseen monilla muillakin sektoreilla – myös urheilussa. Norjalainen historioitsija Matti Goksøyr on tarkastellut Ruotsin ja Norjan suhteita urheilun saralla. Hänen tutkimuksistaan on korostettava kahta asiaa: ensinnäkin sitä, että maiden välillä on ollut historiaa hiihtoboikottien saralla ja toiseksi norjalaisten hiihtäjien erityisasemaa maan urheilijoiden joukossa. Ruotsalainen historioitsija Per-Olof Holmäng on puolestaan tutkinut ruotsalaisten urheilukäyttäytymistä toisen maailmansodan aikana. Hänen mukaansa Ruotsin hallitus kannusti urheiluyhteyksiin säilyttämiseen Saksan kanssa.

Miksi sitten norjalaiset reagoivat ruotsalaiseen hiihtoon kohdistuneella boikotilla ruotsalaisten osallistuessa Cortinan kilpailuihin? Olisiko osallistuminen voinut tuottaa jopa ruotsalaisvihaa monissa norjalaispiireissä? Vastausta on etsittävä norjalaisen urheilun tilasta toisen maailmansodan aikana ja norjalaisista pakolaisista Ruotsissa. Saksalaiset ja ne norjalaiset, jotka tekivät yhteistyötä saksalaisten kanssa, pyrkivät pitämään Norjan urheilutoimintaa yllä sodan aikana. Tavoitetta ei kuitenkaan saavutettu. Norjalaiset historioitsijat tarjoavat kiinnostavan havainnon, joka voi selittää norjalaisten suhtautumista ruotsalaisten toimintaan sodan aikana ja ruotsalaisvihaa. He uskovat, että monia norjalaispakolaisia kohdeltiin huonosti Ruotsissa. Pyrittäessä ymmärtämään ruotsalaisvihaa Norjassa onkin yritettävä hahmottaa monia paloja

monimutkaisesta palapelistä, jossa norjalaisten voimakas reaktio ruotsalaisten osallistumiseen Cortinan kilpailuihin vuonna 1941 on vain pieni osa.

Emm Mainla:

Virolaiset oppipoikina maailmanmestaruuskilpailuissa Lahdessa 1938

Virossa taito liikkuu lumella on peräisin vuosisatojen takaa, kuten muissakin pohjoisissa maissa, mutta hiihdosta urheilumuotona voidaan puhua vain yhdellä vuosisadalla. Ensimmäinen Viron hiihtomestaruuskilpailu maastohiihdossa pidettiin Tartossa 1921 Embach-joen jäällä. Vasta 1929 järjestäjät uskaltautuivat viemään kilpailut Otepäähän tarkoituksenaan kehittää maan hiihtoa. Myös ensimmäiset varsinaiset mäkihyppykokemukset ovat kyseiseltä ajanjaksolta, vuodelta 1933.

Monet hiihtokurssit ja hiihtoon valmistavat kurssit, joita järjestettiin suomalaisten kanssa 1920-luvun jälkipuoliskolla ja 1930-luvulla, nostivat hiihtotaitoisten määrää. Toisaalta myös virolaisen suksituotannon kehittyminen vaikutti asiaan. Samalla nousi hiihtäjien sukupolvi, jonka toivottiin haastavan myös pohjoismaiset kärkihiihtäjät.

Talviolympialaisissa Garmisch-Partenkirchenissä 1936 Viron ainoa maastohiihdon osallistuja Vassili Krassikov (myöhemmin Vello Kaarlo) saavutti 23. sijan maratonmatkalla. Saavutus inspiroi Viron hiihtoliittoa lähettämään suuremman joukkueen Lahden kilpailuihin 1938: kuusi maastohiihtäjää, kaksi mäkihyppääjää ja yksi pohjoismaiseen hiihtoon osallistuja.

Virolaisten hiihtotaidot ja harjoitusmäärät eivät kuitenkaan voineet haastaa kärkeä. He pystyivät yhdestätoista osallistujajoukkueesta voittamaan vain eteläisen naapurinsa Latvian 4x10 kilometrin viestissä; 18 kilometrin matkalla Viron Edgar Siitan sijoittui 109. häviten voittajalle yli minuutilla; pohjoismaiseen hiihtoon osallistunut Aleksander Peepre oli viimeinen ja vain kaksi virolaista uskaltautui haastavalle viidenkymmenen kilometrin matkalle, jolla molemmille virolaisille sattui suksirikko. Mäkihyppässä Eduard Raidla joutui sairaalaan epäonnistuneen harjoitushypyn takia ja toinen osallistuja Oskar Veldeman käytti käsiään apuna alastuloissaan. Heräsi kysymys, miksi pitäisi tyytyä tuloslistan loppupään saavutuksiin?

Tuloksista tehtiin Virossa omat tulkinnat: Veldeman ajatteli kilpailun jälkeen, ettei ulkomailla kannata kilpailla, ellei Vieroon saada vähintään neljänkymmenen metrin hyppyjä sallivaa hyppyrimäkeä. Hiihtäjät puolestaan tekivät tulkinnan, ettei tasamaalla harjoittelu ja satunnaisesti Otepäässä kilpaileminen edistäneet kilpailemista mäkisessä maastossa.

Virolaiset eivät saavuttaneet menestystä Lahdessa, mutta kokemukset ja havainnot antoivat lupauksia. Kuitenkin kauan odotettu menestys antoi odottaa itseään pitkän miehitysajan yli aina vuoteen 2001. Paikkana oli jälleen Lahti, jossa Andrus Veerpalu kruunattiin ensimmäisenä virolaisena hiihdon maailmanmestariksi.

Anna-Liisa Ojala:

Keinolumen taju: Perinteisestä lappilaisesta hiihtokeskuksesta kansain- väliseksi alppikeskukseksi

Lapin hiihtokeskuksissa eletään taloudellisia kasvuvuolia, jolloin suomalaisten turistien lisäksi palvelaan yhä useammin myös kansainvälisiä turisteja. Jokainen uusi kausi tuo tullessaan spekulaation lumitilanteesta ja sesongin pituudesta. Spekulaatio vaikuttaa päätöksentekoon ja investointeihin hiihtokeskusten alueilla sekä liittyy vahvasti lumeen. Tarkastelenkin tässä tutkimuksessa sitä, millainen rooli ja arvo keinotekoisella eli tykkilumella on suomalaisessa arktisessa hiihtokeskuksessa. Kysyn, mitkä urheiluun liittyvät diskurssit raamittavat lumentekoa ja -muokkausta. Lisäksi kysyn, millainen vaikutus näillä diskursseilla on hiihtokeskusalueeseen. Metodologisesti ja teoreettisesti tutkimus nojaa diskurssintutkimukseen ja kriittiseen etnografiaan. Tutkimuksessa siis tutkitaan sitä, miten ihmiset merkityksellistävät lumenteon ja -muokkauksen, ja kuinka nämä merkityksellistämiset tuottavat ja ylläpitävät sosiaalista todellisuutta.

Tutkimuksessa keskitytään yhteen hiihtokeskukseen, Leviin, joka on investoinut keinolumeen paljon ja myös onnistunut lumensa kaupallistamisessa hyvin. Nykyistä Leviä on kutsuttu laskettelutehtaaksi, sillä sen lumetuskapasiteetti on varmistettu muun muassa 30 kilometrin maanalaisella lumetusputkistolla sekä yli 260 lumitykilä, jotka ovat mahdollistaneet hiihtokeskuspalveluiden myymisen noin 400 000 asiakkaalle vuosittain. Mielenkiintoiseksi

Levin tekee tutkimuskohteena myös se seikka, että Levi sijaitsee arktisella alueella, jossa niin sanottua aitoakin lunta sataa joka vuosi suhteellisen runsaasti.

Tutkimuksen aineisto on koottu etnografisesti tammikuun 2017 aikana Levin hiihtokeskuksen alueella. Aineisto koostuu haastatteluista, havainnoinneista ja valokuvista, jotka keräsin pääosin yksin mutta Cold Rush -projektin muiden tutkijoiden (Sari Pietikäinen, Alexandre Duchêne & Leonardo Valenzuela Perez) avustamana. Kenttätyön aikana kävimme tutkimusryhmän kanssa myös keskustelua siitä, mihin suuntaan aineistonkeruuta tulisi ohjata.

Löysin kaksi keskeistä urheiluun liittyvää diskurssia, jotka raamittavat keinolunta Levin hiihtokeskuksen alueella. Nimesin ne *huippu-urheilun keinolumeksi* ja *barrasteurheilun keinolumeksi*. Väitän myös tutkimuksessa, että nämä diskurssit ovat avustaneet Levin hiihtokeskuksen muutoksessa, jossa keskus on muuttunut perinteisestä lappilaisesta hiihtokeskuksesta kansainväliseksi alppityyliseksi keskukseksi, jossa kausi on pitkä ja paikalliset piirteet ja mielikuvat sekoittuvat kansainvälisten vastaavien kanssa.

Huippu-urheilun keinolumi tuotti sosiaalisen todellisuuden, jossa keinolunta pitää tuottaa ja muokata jotta huippu- ja junioriurheilijat voivat harjoitella ja kilpailla, ja jotta Leviä voi pitää maailmancupin hiihtokeskuksena ja lumilautailijoiden paratiisina. Tämä diskurssi liittyi pääosin alppihiihtoon ja vuosittaiseen maailmancupin kilpailuun, mutta satunnaisesti myös lumilautailuun. Huippu-urheilun keinolumi -diskurssin kautta keinolumi muuttui resursseja vaativasta riskistä alppihiihtokeskuksen ja lumilautailuparati-

sin luovaksi mahdollisuudeksi, kun taas sen puute koettiin riskinä ja kulueränä.

Harrasteurheilun keinolumi -diskurssissa tykkilumi ja sen muokkaaminen tehdään turistimassoja varten, kun tarvitaan lumipeitteeseen kestävyyttä ja laskettelukauteen pituutta. Samoin harrasteurheilun keinolumi -diskurssissa halutaan palvelulla huippu-urheilun keinolumi -diskurssista poikkeavasti kaikkia eri asiakassegmenttejä, vaikka monille turisteille laskettelu ja lumilautailu ovatkin vain yksi viihdyke muiden ohella Levin matkan aikana. Diskurssi kuvaa keinolumen täydennyksenä tuotteessa, jossa keinolumi ei ole itseisarvo, vaan arvostettu tuote sekoitettuna aitoon lumeen ja Lapin villiin luontoon. Yhtäältä huippu-urheilun ja harrasteurheilun diskurssit täydensivät toisiaan luoden eheän sosiaalisen todellisuuden. Toisaalta ne asettuivat toisiaan vastaan, sillä huippu-urheilun keinolumi -diskurssi koki osakseen myös kritiikkiä, sillä huippu-urheilulle tuotetun ja muokatun lumen koettiin olevan myös pois harrasteurheilijoilta.

Tutkimuksessani väitin myös, että huippu-urheilun ja harrasteurheilun diskurssit ovat muokanneet Kittilän kunnan rakennetta mahdollistaessaan huippu-urheilijoiden ja turistimassojen vierailut ja pidemmän talvikauden. Monet palvelut ovat siirtyneet asukkaiden ja asiakkaiden perässä kirkonkylältä hiihtokeskusalueelle. Samalla hiihtokeskuskylä on muuttanut huippu-urheilun keinolumidiskurssin myötä perinteisestä suomalaisesta hiihtokeskusalueesta alppikyläjäljitelmäksi, jossa talot on rakennettu ja nimetty alppialueeseen viittaavin tyylein suomalaisella korostuksella. Kysyin tutkimukseni lopuksi, toimiiko keinolumi arktisissa hiihtokes-

kuksissa kaupunkilaisväestölle matalana kynnyksenä luontokokemuksiin ohjatesaan laskettelijoita ja lumilautailijoita käyttämään ruumistaan tietysin tavoin esimerkiksi lumilautailu- ja pujotteluradoilla. Laskettelurinteiden ja keinolumen ulkopuolella samankaltaista vinkkiä luonnon ja urheilun yhdistämiseen ei ole.

Nélicia Quintero & Douglas Scherer:

Kokemuksellinen resonanssi: ruumiintiedon ja muistin lähteet – hiihdonopetuksen kvalitatiivinen tutkimus New Yorkin osavaltiossa.

Hiihdonopettajat vievät oppilaansa usein sellaisille kokemusvyöhykkeille, johon he eivät ole aiemmin törmänneet. Suksien jalkaan laittamisesta, sivuttain askeltamisessa lumisessa vuoristomaisemassa ja tuolihissistä poistumisesta aina siihen pisteeseen, kun oppilaat hallitsevat ensimmäiset laskut vasta-alkajien rinteessä. Uusille laskettelijoille kokemukset ovat usein sykähdyttäviä ja joskus myös pelottavia.

Hiihdonopettajatutkiminnon myöntävät organisaatiot tunnustavat opettaja-oppilas suhteen merkityksen, joka menee teknisten taitojen oppimista pidemmälle. Esimerkiksi Yhdysvaltain hiihdonopettajayhdistyksen ja Amerikan lumilautapettajien liiton ((PSIA-AASI) ensimmäisen tason oppikirja (PSIA-AASI *Level 1 Workbook*) neuvoo opettajia kuuntelemaan oppilaitaan, jotta heidän välilleen kehittyvä luottamussuhde ja että oppilaat rentou-

tuvat tilanteessa. Lisäksi kuunteleminen auttaa hallitsemaan heidän tunteitaan ja kanavoimaan motivaatiota.

Ottaen huomioon tämän henkilökohtaisen vuorovaikutuksen oppilaan ja opettajan välillä sekä muutokset oppilaan tunteiden, käyttäytymisen ja fyysisten taitojen oppimisen välillä, näiden ulottuvuuksien ymmärtäminen osana hiihdonopettajakoulutusta auttaa opettajia kehittämään syvällisempiä näkemyksiä heidän asiakkaidensa oppimispolkuihin. Lisäksi nämä näkemykset auttavat ymmärtämään toisilla oppimisalueilla tapahtuvaa oppimista samalla kun ne sekä laajentavat meidän tietojamme hiihdonopetuksen oppimisprosesseista että lisäävät psykososiaalisten ilmiöiden esiintymistä oppilaslähtöisessä koulutuksessa tutkivaa kirjallisuutta.

Havainnollistaaksemme kuinka hiihdonopettajat toimivat oppilaiden kanssa toteutimme rajatun kvalitatiivisen haastattelututkimuksen, johon osallistui neljä hiihdonopettajaa yhdessä New Yorkin osavaltion alueella toimivassa hiihtokeskuksessa, joka on tunnettu panostuksestaan hiihdon- ja lumilautailun opetukseen. Jokainen sessio koostui noin tunnin mittaisesta avoimesta (strukturoidumattomasta) syvähaastattelusta. Jotta haastateltavat kokivat olonsa mahdollisimman rennoksi, he saivat itse päättää haastattelun sijainnin (hiihdonopettajien rakennuksen tilat).

Asiantuntijahaastattelut paljastivat joukon taitoja, joita ohjaajat käyttivät luodessaan resonanssin oppilaiden aikaisempien kokemusten ja onnistumisien sekä uuden ja tuntemattoman hiihtotaitoja vaativan tilanteen välille. Termi resonanssi viittaa yleisesti kykyyn herättää henkiin kestäviä ja pitkäaikaisia mielikuvia, muistoja ja tun-

teita. Oppimisen kontekstissa resonanssia on käytetty kuvaamaan yhteyksiä, jotka tapahtuvat erilaisten oppimismodaliteettien välillä, kuten abstrakti/konseptuaalinen vs. konkreettinen/soveltava. Lisäksi resonanssilla on kuvattu oivalluksen hetkeä, jossa aiemmat kokemukset yhdistyvät nykyhetken oppimiskokemukseen.

Tässä artikkelissa *kokemuksellinen resonanssi* heijastaa yllämainittua kahdella tavalla: ensin *kuvamistojen* kautta, jossa valmiiksi tunnettuja kuvia yhdistetään uusiin kokemuksiin ja käytetään hyväksi niiden ymmärtämiseksi. Malliesimerkiksi käy se, kun opettaja kehottaa oppilasta laittamaan suksien kärjet lähelle toisiaan muodostaakseen kolmionmuotoisen kuvion, joka muistuttaa muodoltaan pizzapalaa. Esimerkin tavoitteena on saada oppilas oppimaan auralaskun perusteet. Toiseksi uudet taidot kehittyvät ja niitä opetellaan *ruumiillistuneen tiedon* kautta, siis tavoilla, jossa tieto linkittyy mieleen ja ruumiiseen ja jossa tätä ruumiillistunutta tietoa käytetään hyväksi uusien taitojen oppimisessa tai uusiin tilanteisiin sopeutumisessa. Tulokset osoittavat, että laskettelua opettelevien joukossa kokemuksellinen resonanssi voi helpottaa ja syventää uusien taitojen oppimisprosesseja. Jatkotutkimukset, jotka paneutuvat siihen miten ja miksi kokemuksellinen resonanssi voi olla tehokas oppimistapa, voivat hyödyttää opetustekniikoiden ja työkalujen kehittämistä sekä laajentaa meidän ymmärrystämme niin hiihdonopetuksen kuin muidenkin oppimistilanteiden kontekstissa.

Cristof Thörry

Järjestäytyneen talviurheilun kehittäminen Itävallassa Esimerkki DAKS: stä (Deutsche Arlberg Kurse Schneider)

Hiihto ja talviturismi ovat nykyään tärkeä osa itävaltalaisista identiteettiä. Alppihihtäjät nähdään kansallissankareina ja Itävalta, ja siellä erityisesti Arlbergin alue, markkinoivat itseään maailmalla talviturismin kohdemaana. Perusta tälle rakennettiin maailmansotien välisenä aikana, kun Arlberg modernisoitui. Tässä artikkelissa eritellään tuon ajan tärkeintä turismin innovaatiota, DAKS:ia (Deutsche Arlberg Kurse Schneider).

DAKS:in pääkehittäjät olivat Hannes Schneider (1890-1955) ja Rudolf Gomperz (1878-1942). Schneider aloitti uransa hiihdonopettajana St. Anton am Arlbergissä vuonna 1907. Hänen hiihtomenetelmänsä tuli tunnetuksi ”Arlbergin tekniikkana” ja St. Antonia alettiin kutsua ”Alppihiihdon Holmenkolleniksi”. Keskeinen syy Schneiderin menestykseen olivat Gomperzin markkinointitaidot, kun hän vuonna 1920 otti paikallisen turistitoimiston hoitoonsa. Hänestä tuli sittemmin Arlbergin hiihtoklubin, Itävallan hiihtoliiton ja Keski-Euroopan hiihtoliiton puheenjohtaja, mutta hänen meriittinsä jäivät ilman arvostusta. Vaikka hänet oli kastettu protestanttiseen uskoon, häntä pidettiin Nürnbergin juutalaislakien mukaan juutalaisena ja murhattiin keskitysleirillä vuonna 1942. Myös Schneiderillä oli ongelmia kansallissosialis-

tien kanssa ja hänet pidätettiin Anschlussin jälkeen vuonna 1938. Hänen kuitenkin onnistui perheineen paeta vuonna 1939 Yhdysvaltoihin ja hän kuoli North Conwayssa (New Hampshire) vuonna 1955.

DAKS oli Schneider-Gomperz -yhteistyön hedelmä. Kurssit aloitettiin syksyllä 1926 ja ne kestivät ”Tausendmarksperrin” perustamiseen vuonna 1933. Tuhannet vie-raat viettivät täyshoitolomia St. Anton am Arlbergissä ja oppivat hiihtämään Hannes Schneiderin hiihtokoulussa.